

Designing an Educational Workshop on Classroom Management Techniques for Educational Affairs and Its Impact on the Classroom Management of Moral Educational Teachers

Mahmoud Zivari
Rahman

Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Educational Sciences and Counseling, Sayyed Jamaledin Asadabadi University, Asadabad, Iran. E-mail: m.zivari@sjau.ac.ir

Abstract

This study aimed to design an educational workshop on classroom management techniques for educational affairs and examine its impact on the classroom management of moral educational teachers. A mixed-methods research design with an exploratory approach (qualitative and quantitative) was employed. In the first phase, a descriptive-analytical method was used to design the workshop. In the second phase, the workshop's impact on teachers' classroom management was evaluated using a pretest-posttest design with a control group. The statistical population included all first-grade secondary moral educational teachers in Bahar city during the 2023-2024 academic year, from which 33 participants (17 in the control group and 16 in the experimental group) were randomly selected. Both groups initially completed the Exemplary Classroom Management Questionnaire (Amin Yazdi, 2008) as a pretest. Subsequently, the experimental group participated in ten 45-minute sessions on classroom management techniques, while the control group received no training. After the intervention, both groups took the posttest. Data were analyzed using ANCOVA and MANCOVA in SPSS-25. The results indicated that the educational workshop on classroom management techniques had a significant effect on teachers' classroom management abilities. Additionally, its impact on the combined linear dimensions of instructional management, behavior management, and people management was also statistically significant. The findings suggest that to enhance the effectiveness of classroom management training, interactive methods, educational technologies, and practical activities should be incorporated into professional development programs for moral educational teachers. This approach will better equip them to address emerging challenges in educational classrooms effectively.

Keywords: Classroom management techniques, Classroom management, Educational workshop, Educational affairs, Moral educational teachers

Cite this Article: Zivari Rahman, M. (2025). Designing an Educational Workshop on Classroom Management Techniques for Educational Affairs and Its Impact on the Classroom Management of Moral Educational Teachers. *Educational Psychology*, 21(77), 171-205. <https://doi.org/10.22054/jep.2025.84242.4139>

© 2016 by Allameh Tabataba'i University Press
Publisher: Allameh Tabataba'i University Press

Introduction

The educational system of any society requires continuous updates in teaching methods and classroom management to achieve scientific, cultural, and social development. Moral educational teachers (moallem-e parvareshi), as key figures in the pedagogical process, must possess specific classroom management competencies to foster an optimal learning environment (Zivari Rahman et al., 2022). Classroom management encompasses skills and strategies that enable teachers to create cohesive and participatory settings (Khalakhali et al., 2010). Given that moral educational teachers are responsible not only for teaching ethical concepts but also for guiding extracurricular programs and cultivating motivational spaces for student growth, their proficiency in classroom management is particularly critical (Gimbert et al., 2023).

Despite its significance, many moral educational teachers lack specialized training in classroom management, as teacher preparation programs predominantly focus on formal subject instruction. This gap may lead to challenges such as ineffective student behavior management and increased occupational burnout (Skaalvik & Skaalvik, 2011). Therefore, targeted workshops introducing modern classroom management techniques could enhance these teachers' managerial skills and improve the quality of moral education. This study aimed to examine the impact of a classroom management workshop on the competencies of moral educational teachers.

Literature Review

Classroom management and its associated skills have been widely studied in educational research, particularly in the context of moral education. Investigations reveal that moral educational teachers face unique classroom management challenges requiring specialized approaches. Studies indicate that most moral educational teachers receive inadequate training in this domain, as professional development programs prioritize formal subject pedagogy (Mola Mohammad Aghbolagh, 2023). Tabatabaei Rad et al. (2024) argue that this lack of training results in reduced program efficacy, poor student behavior management, and heightened teacher burnout.

Other research highlights the inefficacy of traditional, authoritarian management techniques in moral education classrooms, advocating instead for participatory, student-centered approaches (Skaalvik &

Skaalvik, 2011; Klassen et al., 2013). Empirical evidence suggests that tailored workshops significantly strengthen moral educational teachers' managerial skills and enhance the quality of moral instruction (Gholami et al., 2023). Such training has been shown to improve teacher performance and reduce disciplinary issues (Hasani & Heidari, 2015).

Scholars emphasize the need for workshops designed specifically for moral educational teachers, incorporating advanced techniques grounded in educational psychology to address managerial challenges and foster holistic student development (Nateghi et al., 2017). Collectively, these studies demonstrate that targeted classroom management training-particularly in moral education-can elevate teaching quality and promote positive teacher-student interactions.

Methodology

This research was conducted using a mixed-methods approach with an exploratory (qualitative-quantitative) design. In the first phase, the educational workshop on classroom management techniques was designed using a descriptive-analytical method. During this phase, various resources including books, articles, theses, and other relevant materials on topics such as classroom management techniques and learning theories were reviewed. Based on these resources, a workshop program was developed. After drafting the program, its validity was confirmed and modified through a survey method by consulting experts and specialists in related fields.

The workshop consisted of 10 sessions (45-60 minutes each), focusing on the specific challenges of moral educational teachers. It was designed with emphasis on communication and psychological skills, innovative teaching methods, and the use of educational technologies.

In the second phase, a quantitative method was used to evaluate the workshop's impact on classroom management. For this purpose, a quasi-experimental design with pretest-posttest and control group was implemented. The research population included all first-grade secondary moral educational teachers in Bahar during the 2023-2024 academic year. From among 40 teachers who scored low on the Classroom Management Questionnaire and were willing to participate, 40 were selected and divided into two groups of 20 (experimental and control). The experimental group participated in 10

training sessions (45 minutes each), while the control group received no additional training.

The Classroom Management Questionnaire (Amin Yazdi & Aali, 2008) was used to assess classroom management in this study. This questionnaire includes 25 items measuring three dimensions: people management, behavior management, and instructional management. Data were analyzed using MANCOVA and ANCOVA in SPSS-25.

Results

Based on Table 1, after adjusting for pretest scores, the educational workshop on classroom management techniques had a statistically significant effect on teachers' classroom management abilities, with an effect size of 0.578.

Table 1. ANCOVA

Source of Variation	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Effect Size (η^2)
Pretest	76.86	1	76.86	3.60	0.067	0.107
Group	877.902	1	877.902	41.15	0.001	0.578
Error	640.081	30	21.336	-	-	-

Table 2 shows the significant impact of the workshop on classroom management techniques in educational affairs on each of the variables: instructional management, behavior management, and people management. The effect sizes for the impact of the workshop on instructional management, behavior management, and people management were 0.569, 0.112, and 0.167, respectively.

The results of Table 2 indicate that the workshop had a significant effect on each of the individual variables: instructional management, behavior management, and people management. The effect sizes were as follows: instructional management: 0.569, behavior management: 0.112, and people management: 0.167.

Table 2. MANCOVA

Variable Group	SS	DF	MS	F	P	η^2
Instructional Management	196.885	1	196.885	36.94	≤ 0.001	0.569
Behavior Management	24.192	1	24.192	4.24	≥ 0.05	0.112
People Management	31.227	1	31.227	5.63	≥ 0.05	0.167

Discussion

The results of this study indicate that conducting workshops on classroom management techniques has had a significant impact on improving the classroom management skills of moral educational teachers. These trainings have particularly affected the three main components of classroom management: instructional management, behavior management, and people management. According to the findings, the greatest impact of these workshops was on instructional management, where teachers' ability to design and implement educational activities significantly improved. This result aligns with the research of Seifrizadeh (2014), which showed that teachers trained in in-service classes performed better in instructional management. Additionally, the findings of this study are consistent with the results of Martin et al. (2002), who emphasized the impact of training courses on classroom management style.

Therefore, these results emphasize that improving behavior management skills requires practical teaching methods such as simulations and role-playing games alongside theoretical training. Finally, the impact of training on people management was also evaluated positively, although this effect was less compared to instructional management. This finding is similar to the research of Mohammadzadeh (2017), which showed that teachers' communication and motivational skills play an important role in improving interpersonal interactions and increasing student participation.

Based on these results, moral educational teachers who master people management skills will be able to create a more positive and motivational environment for students. Overall, this research emphasizes that improving classroom management in moral educational teachers cannot be achieved solely through theoretical training. In addition to classroom management training, it is necessary to include modern teaching methods and practical skills in behavior and people management so that teachers can perform more effectively and efficiently in educational classes and prevent behavioral and motivational challenges.

Conclusion

The findings of this study collectively demonstrate that the classroom management techniques workshop significantly enhances moral educational teachers' managerial competencies. While the workshop

showed the most pronounced effect on instructional management, the results underscore the necessity of complementing theoretical instruction with practical methodologies to effectively improve both behavior management and interpersonal dynamics. These outcomes ultimately suggest that incorporating more interactive approaches, educational technologies, and hands-on activities into teacher training programs would substantially increase the efficacy of classroom management instruction, thereby better equipping moral educational teachers to successfully navigate the evolving challenges of contemporary educational settings.

طراحی کارگاه آموزشی فنون کلاس‌داری امور تربیتی و تأثیر آن بر مدیریت کلاس معلمان پرورشی

نویسنده مسئول، استادیار، گروه علوم تربیتی و مشاوره، دانشگاه سید جمال‌الدین محمود زیوری رحمان*

اسدآبادی، اسدآباد، ایران. رایانامه: m.zivari@sjau.ac.ir

چکیده

این تحقیق با هدف طراحی یک کارگاه آموزشی برای فنون کلاس‌داری در امور تربیتی و بررسی تأثیر آن بر مدیریت کلاس معلمان پرورشی انجام شد. روش تحقیق ترکیبی با رویکرد اکتشافی (کیفی و کمی) بود. در مرحله اول، برای طراحی کارگاه آموزشی از روش توصیفی-تحلیلی استفاده شد. در مرحله دوم، تأثیر کارگاه بر مدیریت کلاس معلمان با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل ارزیابی شد. جامعه آماری شامل تمامی معلمان پرورشی مقطع متوسطه اول شهر بهار در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود که از بین آن‌ها ۳۳ نفر (۱۷ نفر گروه کنترل و ۱۶ نفر گروه آزمایش) به‌طور تصادفی انتخاب شدند. هر دو گروه ابتدا در پیش‌آزمون پرسشنامه مدیریت کلاس عالی و امین یزدی (۱۳۸۷) را پاسخ دادند. سپس، گروه آزمایش در ۱۰ جلسه ۴۵ دقیقه‌ای فنون کلاس‌داری را یاد گرفتند و گروه کنترل هیچ‌گونه آموزشی دریافت نکرد. پس از پایان آموزش، پس‌آزمون مدیریت کلاس برای هر دو گروه انجام شد. داده‌ها با تحلیل کوواریانس و کوواریانس چندمتغیری در نرم‌افزار SPSS25 تحلیل شد. نتایج نشان داد که کارگاه آموزشی فنون کلاس‌داری بر توانایی مدیریت کلاس معلمان تأثیر معناداری داشته است. همچنین تأثیر آن بر ترکیب خطی مدیریت آموزش، مدیریت رفتار و مدیریت افراد نیز معنادار بود. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که برای افزایش اثربخشی آموزش‌های مدیریت کلاس، باید روش‌های تعاملی، فناوری‌های آموزشی و فعالیت‌های عملی بیشتری در دوره‌های آموزشی معلمان پرورشی گنجانده شود تا آنان بتوانند با چالش‌های جدید کلاس‌های تربیتی به‌طور مؤثرتری مواجه شوند.

کلیدواژه‌ها: امور تربیتی، کارگاه آموزشی، مدیریت کلاس، معلمان پرورشی، فنون کلاس‌داری

استناد به این مقاله: زیوری رحمان، محمود. (۱۴۰۴). طراحی کارگاه آموزشی فنون کلاس‌داری امور تربیتی و تأثیر آن بر مدیریت کلاس معلمان پرورشی. فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، ۲۱(۷۷)، ۱۷۱-۲۰۵.
<https://doi.org/10.22054/jep.2025.84242.4139>

مقدمه

نظام آموزشی هر جامعه به‌عنوان مهم‌ترین بستر توسعه علمی، فرهنگی و اجتماعی، نیازمند به‌روزرسانی مداوم در شیوه‌های تدریس و مدیریت کلاس است (Zivari Rahman et al., 2022). یکی از ارکان کلیدی در این نظام، توانایی معلمان در مدیریت کلاس و ایجاد محیطی یادگیرنده، سازنده و منظم برای دانش‌آموزان است (صفوی، ۱۳۸۱). مدیریت کلاس، مجموعه‌ای از مهارت‌ها، راهبردها و تکنیک‌هایی است که به معلمان کمک می‌کند تا جوّی منسجم، مشارکتی و اثربخش را در کلاس درس برقرار سازند (خلخالو همکاران، ۱۳۸۹). از سوی دیگر، در کنار معلمان دروس رسمی، معلمان پرورشی نیز نقش مهمی در فرآیند تربیتی دانش‌آموزان ایفا می‌کنند (دهقانی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۳). این دسته از معلمان علاوه بر انتقال مفاهیم اخلاقی، فرهنگی و اجتماعی، موظف به هدایت برنامه‌های پرورشی و ایجاد فضایی انگیزشی برای رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان هستند (محمودی مظفر، ۱۳۹۶). در این میان، توانایی مدیریت کلاس، یکی از مهم‌ترین مهارت‌هایی است که تأثیر مستقیم بر کیفیت آموزش‌های پرورشی و موفقیت معلمان در برقراری ارتباط مؤثر با دانش‌آموزان دارد (Gimbert et al., 2023).

مدیریت کلاس از جنبه‌های مختلفی قابل‌بررسی است و شامل سازمان‌دهی فیزیکی کلاس، تنظیم روابط بین فردی، استفاده از روش‌های ارتباطی کارآمد، کنترل رفتارهای ناهنجار و ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان می‌شود (Atstsaury et al., 2024). مدیریت کلاس درس عبارت است از رهبری کردن امور کلاس از طریق تنظیم برنامه درسی، سازمان‌دهی مراحل کار و منابع و سازمان‌دهی محیط به‌منظور بالا بردن کارایی کلاس، نظارت بر پیشرفت دانش‌آموزان و پیش‌بینی مسائل بالقوه. در این تعریف، نقش محوری معلم در برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی کلاس درس به‌خوبی نشان داده می‌شود: بدین معنی که معلم باید به‌وضوح بداند که دقیقاً چه می‌خواهد بکند؟ و چگونه مراحل تدریس خود را سازمان‌دهی کند؟ در تعریفی دیگر، مدیریت کلاس عبارت است از «به کار بردن هر دانش تخصصی و بهره‌گیری از مهارت‌های کلاس داری در هدایت دانش‌آموزان به‌سوی اهداف مطلوب و موردنیاز» (Mallarangan et al., 2024). با توجه به دو تعریف فوق، منظور از کنترل کلاس ایجاد موقعیت و شرایطی است که معلم برای برقراری نظم و آرامش، جلب‌توجه یادگیرنده،

سازمان‌دهی فعالیت‌های کلاس و مشارکت دادن دانش‌آموزان در فرایند یادگیری، برای دستیابی به اهداف مطلوب و موردنظر فراهم می‌کند (صفوی، ۱۳۸۱).

ضعف در این حوزه می‌تواند منجر به بی‌نظمی در کلاس، افت انگیزه یادگیری، افزایش تنش میان معلم و دانش‌آموزان و درنهایت، کاهش تأثیر آموزش شود (ملا محمد آغبلاغی، ۱۴۰۲). در این زمینه، معلمان پرورشی با چالش‌های خاصی مواجه هستند که آن‌ها را از سایر معلمان متمایز می‌کند (نعمانی و رسولی، ۱۴۰۲). این معلمان معمولاً وظیفه مدیریت فعالیت‌های غیررسمی، برنامه‌های فرهنگی و تربیتی، و هدایت گروه‌های دانش‌آموزی را بر عهده دارند که به تعاملات انسانی و مهارت‌های بین‌فردی بالایی نیاز دارد (منافی شرف‌آباد و زمانی، ۱۳۹۲). به دلیل ماهیت خاص این فعالیت‌ها، روش‌های سنتی مدیریت کلاس ممکن است کارایی لازم را برای این معلمان نداشته باشد و نیازمند استفاده از تکنیک‌های نوین و خلاقانه‌تری باشند (Skaalvik & Skaalvik, 2011).

با وجود اهمیت بالای مدیریت کلاس، بررسی‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که بسیاری از معلمان پرورشی فاقد آموزش‌های لازم در این زمینه هستند (عیسوندطاهری و همکاران، ۱۴۰۲). اغلب، دوره‌های تربیت‌معلم بر تدریس دروس رسمی تمرکز دارند و جنبه‌های مدیریتی کلاس‌های پرورشی کمتر موردتوجه قرار گرفته است (فنون، ۱۴۰۱). از سوی دیگر، پژوهش‌ها حاکی از آن است که عدم آموزش مناسب در این حوزه، منجر به بروز چالش‌های متعددی ازجمله ناتوانی در مدیریت رفتار دانش‌آموزان، کاهش تأثیر برنامه‌های پرورشی و افزایش فرسودگی شغلی در میان معلمان پرورشی شده است (صادقی و همکاران، ۱۴۰۲). علاوه بر این، روش‌های سنتی و دستوری که در بسیاری از مدارس همچنان رواج دارند، به دلیل عدم تناسب با نیازهای دانش‌آموزان امروزی، کارایی لازم را در مدیریت کلاس‌های تربیتی ندارند (طباطبایی‌راد و همکاران، ۱۴۰۳).

فنون کلاس‌داری و روش تدریس تا آنجا در امر آموزش اهمیت دارد که گروهی از متخصصین تربیتی، تسلط معلم به روش‌های تدریس و آگاهی از فنون تدریس را مهم‌تر از دانش و اطلاعات علمی او دانسته‌اند (Douglas & Douglas, 2006). چه‌بسا در عمل، معلم برای رسیدن به هدف‌های آموزشی از چند روش به‌طور جداگانه بهره‌گیری و یا ترکیبی از آن‌ها را مورد استفاده قرار دهد. بدون شک توفیق در چنین امری، مستلزم تجربه و کارورزی آگاهانه است (غلامی و همکاران، ۱۴۰۲).

یکی از مواردی که باعث ناتوانی معلمان در مدیریت صحیح کلاس درس می‌شود عدم آشنایی آن‌ها با روش‌ها و فنون کلاس داری است که این امر زمینه را برای آموزش بیشتر معلمان از طریق کارگاه آموزشی توجیه می‌کند (ناطق‌ی و همکاران، ۱۳۹۶). بر این اساس می‌توان از طریق طراحی یک کارگاه آموزشی هدفمند و منطبق با اصول روانشناسی تربیتی و فنون تدریس پیشرفته آگاهی معلمان را نسبت به فنون کلاس داری تقویت کرد تا آن‌ها در مدیریت کلاس درس موفق عمل کنند (عبدالحمیدی و همکاران، ۱۴۰۳). طراحی و سازمان‌دهی کلاس درس بستگی به دانش، آگاهی، مهارت‌ها و نگرش‌های معلم دارد و از متغیرهای قابل دست‌کاری و اثرگذار بر فرآیند تدریس در کلاس درس است که چنانچه متناسب با موقعیت کلاس درس انجام شود می‌تواند اثربخشی کلاس درس را زیاده‌تر نماید (محمّدزاده، ۱۳۹۶). طراحی آموزشی شامل تدوین اهداف، تعیین روش تدریس، مدل کلاس، رسانه‌های یادگیری، نحوه‌ی اجرا، ایجاد ارتباط و انگیزه‌سازی، تعیین نوع فعالیت‌ها، تکالیف و ارزشیابی می‌گردد (Torsney et al., 2024). به همین دلیل، طراحی کارگاه‌های آموزشی ویژه برای آموزش فنون کلاس داری به معلمان پرورشی می‌تواند به‌عنوان یک راهکار مؤثر برای بهبود مهارت‌های مدیریتی آنان و افزایش کیفیت آموزش‌های تربیتی مطرح شود.

در حوزه مدیریت کلاس، مطالعات متعددی انجام‌شده که نشان‌دهنده تأثیر مثبت آموزش این مهارت‌ها بر عملکرد معلمان و افزایش کیفیت یادگیری دانش‌آموزان است. به‌عنوان مثال، پژوهش‌های مختلفی اثبات کرده‌اند که آموزش اصول مدیریت کلاس موجب کاهش مشکلات انضباطی، افزایش تعامل مثبت بین معلم و دانش‌آموز و بهبود عملکرد تحصیلی می‌شود (حسنی و حیدری، ۱۳۹۴). با این حال، مطالعات موجود عمدتاً بر مدیریت کلاس دروس رسمی تمرکز داشته و کمتر به چالش‌های خاص معلمان پرورشی پرداخته‌اند. بیشتر تحقیقات انجام‌شده، آموزش‌های مدیریت کلاس را به‌طور کلی موردبررسی قرار داده‌اند و مطالعه تخصصی درباره تأثیر این آموزش‌ها بر مدیریت کلاس‌های پرورشی به‌عنوان یک حوزه مجزا، کمتر صورت گرفته است (غیاثوندیان و همکاران، ۱۳۹۶). از این‌رو، خلأ پژوهشی در این زمینه وجود دارد که ضرورت انجام مطالعات جدید را نشان می‌دهد.

یکی دیگر از چالش‌های اساسی در این زمینه، عدم انطباق روش‌های مدیریتی سنتی با نیازهای معلمان پرورشی است (فلسفی‌طلب و همکاران، ۱۴۰۳). در بسیاری از مدارس،

مدیریت کلاس بر اساس روش‌های اقتدارگرایانه و سنتی انجام می‌شود که نه تنها در افزایش نظم و انضباط موفقیت چندانی نداشته، بلکه منجر به کاهش انگیزه یادگیری در دانش‌آموزان نیز شده است (Tamara et al., 2024). از سوی دیگر، مدیریت کلاس‌های پرورشی، به دلیل ماهیت تعاملی و غیردرسی خود، نیازمند استفاده از رویکردهای نوین مانند مدیریت مبتنی بر مشارکت، ایجاد جوّ حمایتی و به کارگیری فناوری‌های آموزشی است (Klassen et al., 2013). با توجه به اینکه فناوری‌های دیجیتال و ابزارهای نوین ارتباطی، نقش مهمی در آموزش مدرن ایفا می‌کنند، بررسی تأثیر آن‌ها در بهبود مدیریت کلاس‌های تربیتی از جمله موضوعاتی است که نیاز به تحقیق و بررسی بیشتری دارد.

بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف طراحی و بررسی اثربخشی کارگاه آموزشی تخصصی فنون کلاس‌داری برای معلمان پرورشی انجام شد. با توجه به ماهیت ویژه کلاس‌های تربیتی که تفاوت‌های اساسی با کلاس‌های دروس رسمی دارد، و همچنین اهمیت نقش معلمان پرورشی در شکل‌گیری شخصیت و ارزش‌های اخلاقی دانش‌آموزان، این مطالعه بر آن است تا با ارائه برنامه‌ای جامع و کاربردی، به حل چالش‌های منحصربه‌فرد این گروه از معلمان بپردازد.

کارگاه طراحی‌شده در این پژوهش، با بهره‌گیری از جدیدترین یافته‌های علمی در حوزه مدیریت کلاس و آموزش‌های مهارت‌محور، ترکیبی مناسبی از مبانی نظری و تمرین‌های عملی را ارائه می‌دهد. این برنامه آموزشی نه تنها به تقویت مهارت‌های کلاس‌داری معلمان پرورشی می‌پردازد، بلکه با در نظر گرفتن ویژگی‌های خاص فعالیت‌های تربیتی و استفاده از روش‌های نوین مانند الگوهای تعاملی و فناوری‌های دیجیتال، سعی در ارتقای کیفیت آموزش‌های پرورشی دارد. یافته‌های این پژوهش می‌تواند مبنای علمی مناسبی برای سیاست‌گذاران آموزشی در طراحی دوره‌های توانمندسازی معلمان فراهم کند و همچنین به عنوان راهنمای عملی برای معلمان پرورشی در بهبود مدیریت کلاس و افزایش اثربخشی برنامه‌های تربیتی مورد استفاده قرار گیرد. این مطالعه گامی مهم در جهت غنای پژوهش‌های حوزه مدیریت کلاس‌های پرورشی و بهبود نظام آموزش‌های تربیتی محسوب می‌شود.

روش

روش تحقیق در این پژوهش از نوع آمیخته با رویکرد اکتشافی (کیفی-کمی) است. مرحله کیفی پژوهش با هدف طراحی یک کارگاه آموزشی مؤثر در زمینه «فنون کلاس‌داری

ویژه امور تربیتی» صورت گرفت و از روش توصیفی-تحلیلی با رویکرد تحلیل محتوای کیفی^۱ بر اساس مراحل زیر بهره‌گیری شد.

مرحله ۱: گردآوری منابع

در مرحله نخست، به منظور تدوین محتوای علمی و کاربردی برای جلسات کارگاه، تعداد ۳۸ منبع علمی معتبر شامل: کتاب‌های تخصصی داخلی و خارجی (۱۲ عنوان)، مقالات پژوهشی و مروری منتشر شده در نشریات علمی (۱۶ عنوان)، پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری مرتبط (۶ مورد)، راهنماها و مستندات طراحی آموزشی ویژه معلمان (۴ مورد)، از حوزه‌های مختلف شامل مدیریت کلاس، نظریه‌های یادگیری، آموزش تربیتی، روان‌شناسی تربیتی، و طراحی کارگاه‌های آموزشی، انتخاب و بررسی شدند. منابع بر اساس معیارهایی از جمله اعتبار علمی (نمایش‌شدن در پایگاه‌های معتبر مانند SID، Magiran، Google Scholar، ScienceDirect، Scopus، ERIC، Civilica، Irandoc، noormags تاریخ انتشار (سال ۲۰۱۲ و ۱۳۹۰ به بعد))، و ارتباط مفهومی مستقیم با موضوع مهارت‌های کلاس‌داری معلمان پرورشی انتخاب شدند.

مرحله ۲: تحلیل محتوای منابع

محتوای منابع با روش تحلیل مضمون کیفی بر اساس الگوی شش مرحله‌ای Braun and Clarke (2006) تحلیل شد:

آشنایی با داده‌ها: مطالعه کامل منابع و شناسایی بخش‌های مرتبط با چالش‌ها و راهکارهای مدیریت کلاس تربیتی.

استخراج واحدهای معنایی: ثبت گزاره‌ها و جملاتی که بیانگر مفاهیم کلیدی همچون «اقتدار تربیتی»، «کنترل عاطفی»، «تعامل مؤثر»، «فناوری در کلاس پرورشی» و... بودند.

کدگذاری اولیه: با استفاده از روش دستی، مجموعاً ۵۶ کد مفهومی اولیه استخراج شد.

طبقه‌بندی کدها: کدها به صورت مفهومی در مضامین فرعی گروه‌بندی شدند.

تشکیل مضامین نهایی: در نهایت، مضامین فرعی در قالب ۷ مضمون اصلی دسته‌بندی شدند.

بازبینی و اعتباریابی مضامین: جهت افزایش روایی کیفی، کدگذاری‌ها توسط دو

پژوهشگر انجام و شاخص توافق بین کدگذاران (کاپا = ۰/۸۱) محاسبه شد.

^۱ Thematic Analysis

مرحله ۳: تدوین ساختار کارگاه:

شرح کارگاه آموزشی فنون کلاس داری امور تربیتی

بر اساس نتایج تحلیل محتوا، یک کارگاه آموزشی شامل ۱۰ جلسه ۴۵ تا ۶۰ دقیقه‌ای طراحی شد. این کارگاه در مدت چهار هفته برگزار می‌شود. در دو هفته اول، هر هفته سه جلسه و در دو هفته آخر، هر هفته دو جلسه برگزار می‌شود. ساختار جلسات کارگاه به گونه‌ای تنظیم شده است که علاوه بر ارائه محتوای آموزشی، فرصت کافی برای تعامل، پرسش و پاسخ، و تمرین عملی مباحث فراهم شود. در ابتدای هر جلسه (به جز جلسه اول)، ابتدا از شرکت کنندگان درباره مباحث جلسه قبل پرسش می‌شود تا میزان یادگیری آن‌ها ارزیابی گردد. چنانچه شرکت کنندگان سؤالی نداشته باشند، مدرس کارگاه سؤالاتی را مطرح کرده و نکات کلیدی جلسه گذشته را به طور مختصر مرور می‌کند. پس از این ارزشیابی تشخیصی، ۲۰ تا ۲۵ دقیقه از هر جلسه به ارائه مباحث جدید اختصاص می‌یابد که در آن، نکات کلیدی همراه با نمونه‌های کاربردی ارائه می‌شود. ۱۵ دقیقه پایانی هر جلسه نیز به بحث‌های گروهی، مشارکت معلمان و تحلیل تجربیات آنان اختصاص می‌یابد تا فرآیند یادگیری فعال و مؤثرتر شود. این کارگاه با هدف ارتقای توانمندی‌های معلمان پرورشی در مدیریت کلاس و اجرای بهتر برنامه‌های تربیتی طراحی شده و می‌تواند نقش مهمی در بهبود کیفیت آموزش‌های تربیتی در مدارس داشته باشد. در جدول ۲، محتوای هر جلسه به تفکیک تشریح شده است.

مرحله ۴: اعتباربخشی درونی کارگاه

پیش‌نویس این کارگاه جهت اعتبارسنجی به ۸ نفر از متخصصان علوم تربیتی، برنامه‌ریزی درسی، تکنولوژی آموزشی و مربیان باتجربه پرورشی ارائه شد. از این افراد از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته و پرسش‌نامه بازپاسخ بازخورد گرفته شد و پس از تحلیل محتوا، اصلاحات لازم در ترتیب، حجم، روش تدریس و فعالیت‌های جلسات انجام گرفت.

مرحله ۵: بررسی اثربخشی کارگاه (مرحله کمی)

در مرحله پنجم برای تعیین تأثیرگذار بودن این کارگاه در مدیریت کلاس معلمان پرورشی، از روش کمی استفاده شد؛ یعنی برنامه طراحی شده روی گروهی از معلمان پرورشی مقطع متوسطه اول به روش شبه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل اجرا شد. جامعه آماری، روش و نمونه‌گیری: جامعه پژوهش حاضر شامل کلیه معلمان پرورشی مقطع متوسطه اول شهر بهار در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بود؛ که از بین آن‌ها ۴۰ معلم که

بر اساس پرسشنامه مدیریت کلاس امین یزدی و عالی (۱۳۸۷) دارای مهارت و توانایی پایینی در مدیریت کلاس بودند پایین و حاضر به همکاری با محقق بودند انتخاب و به‌طور تصادفی در دو گروه ۲۰ نفری گمارده شدند. یک گروه به‌عنوان گروه آزمایش ۱۰ جلسه ۴۵ دقیقه‌ای در کارگاه آموزشی طراحی شده برای فنون کلاس داری امور تربیتی شرکت کردند. گروه دیگر به‌عنوان گروه کنترل در این مدت هیچ نوع آموزش کلاس داری تقویتی دریافت نکردند. جلسات آموزشی در مرکز خدمات روان‌شناختی و مشاوره آموزش و پرورش شهر بهار برگزار گردید. پس از پایان ۱۰ جلسه آموزش پس‌آزمون بر اساس دو پرسشنامه ذکر شده از هر دو گروه گرفته شد؛ که بر اساس این معیارهای ورود و خروج ۴ نفر از گروه آزمایش و ۳ نفر از گروه کنترل در فرایند تحقیق کنار گذاشته شدند؛ و حجم نمونه نهایی تحقیق شامل ۱۶ نفر گروه آزمایش و ۱۷ نفر گروه کنترل بود. معیارهای ورود به پژوهش عبارت بودند از: معلم پرورشی بودن، رشته امور تربیتی خواندن در دانشگاه، دامنه سنی بین ۲۲ تا ۴۰ سال، دارای نمره پایین در پرسشنامه مدیریت کلاس، رضایت شخصی جهت شرکت در پژوهش، معیارهای خروج شامل عدم تمایل جهت شرکت در ادامه آموزش، غیبت بیش از دو جلسه، عدم همکاری در حین برگزاری دوره آموزشی، ناقص بودن پرسشنامه‌ها و دریافت آموزش تقویتی کلاس داری و فنون تدریس در طی شش ماه گذشته، که بر اساس این معیارهای خروج ۴ نفر از گروه آزمایش و ۳ نفر از گروه کنترل کنار گذاشته شدند.

پرسشنامه مدیریت کلاس

به‌منظور سنجش مدیریت کلاس از پرسشنامه امین یزدی و عالی (۱۳۸۷) استفاده شده است که بر اساس چارچوب نظری ولفگانگ و گلیکمن و با الگوگیری از پرسشنامه‌ی باورهای معلمان در زمینه کنترل کلاس از Martin و همکاران (۱۹۹۸) طراحی شده است. پرسشنامه دارای ۲۵ پرسش در سه مقیاس، مدیریت افراد (سؤالات ۱ تا ۸)، مدیریت رفتار (سؤالات ۹ تا ۱۳) و مدیریت آموزش (سؤالات ۱۴ تا ۲۵) است. نمره‌گذاری پرسشنامه در مقیاس ۴ درجه‌ای لیکرت است (هرگز=۱ تا اندازه‌ای=۲ معمولاً=۳ همیشه=۴) و نمره‌گذاری پرسش‌ها (۳-۴-۹-۱۲-۱۳-۱۵-۱۶-۱۷-۱۸-۱۹-۲۲-۲۴) معکوس است. در نتیجه، نمرات در طیفی از ۲۵ تا ۱۰۰ قرار می‌گیرند. امین یزدی و عالی (۱۳۸۷) روایی پرسشنامه را به روش محتوایی

و با سیگمای شمارشی، ۰/۸۸ و با روش تحلیل عاملی اکتشافی ۵۱/۷۹ و پایایی پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آورده‌اند.

روش اجرا: پس از تصویب موضوع پژوهش در کمیته مرکز خدمات روان‌شناختی و مشاوره امید شهر بهار، و هماهنگی با معاونت پرورشی اداره آموزش و پرورش شهر بهار، پس از بررسی ملاک‌های ورود، پرسشنامه مدیریت کلاس امین یزدی و عالی (۱۳۸۷) در بین ۹۳ نفر از معلمان پرورشی به صورت الکترونیکی اجرا شد، که از بین آن‌ها ۴۰ نفر دارای نمرات پایین در پرسشنامه مدیریت کلاس و حاضر به همکاری با محقق بودند انتخاب و در دو گروه ۲۰ جایگزین شدند. سپس یک گروه به عنوان گروه آزمایش در ۱۰ جلسه ۴۵ تا ۶۰ دقیقه‌ای در کارگاه آموزشی طراحی شده برای فنون کلاس داری امور تربیتی شرکت کردند؛ و یک گروه به عنوان گروه کنترل هیچ نوع آموزش خاصی دریافت نکردند؛ و پس از اتمام دوره آموزشی در هر دو گروه با پرسشنامه ذکر شده پس از آزمون اجرا شد؛ که بر اساس معیارهای خروج ۴ نفر از گروه آزمایش و ۳ نفر از گروه کنترل کنار در پایان از تحلیل حذف شدند. به منظور رعایت اخلاق پژوهشی ابتدا از شرکت کنندگان فرم رضایت گرفته شد و به آن‌ها اطمینان داده شد که اطلاعاتشان محرمانه باقی خواهد ماند و هیچ مسئله آموزشی و سازمانی برای آن‌ها پیش نخواهد آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل کوواریانس چند متغیره^۱ و تحلیل کوواریانس^۲ با نرم افزار SPSS25 استفاده شد.

یافته‌های کیفی

با توجه به نتایج حاصل از تحلیل محتوا در جدول ۱ برای کارگاه آموزشی فنون کلاس داری به هفت مضمون اصلی به دست آمد. هر یک از این مضامین بخش‌های کلیدی فرآیند تدریس و مدیریت کلاس در امور تربیتی را شامل می‌شوند. این مضامین به شیوه‌هایی اشاره دارند که می‌توانند به معلمان کمک کنند تا کلاس‌هایی مؤثر، پویا و پرورش دهنده ایجاد کنند. در ادامه به تفکیک، شرحی از مضامین اصلی و فرعی استخراج شده بر اساس تحلیل محتوا ارائه شده است.

1. MANCOVA

2. ANCOVA

مضمون اصلی ۱: راهبردهای تعامل مؤثر با دانش‌آموزان

این مضمون بر اهمیت راهبردهای ارتباطی مؤثر با دانش‌آموزان تأکید دارد. استفاده از زبان بدن مناسب، تماس چشمی اثربخش، و لحن همدلانه به عنوان ابزارهای ارتباطی در این راستا ذکر شده‌اند که می‌توانند به ایجاد ارتباط مؤثر و مثبت بین معلم و دانش‌آموزان کمک کنند. علاوه بر این، پرسیدن سؤالات باز، تکرار مؤدبانه پاسخ‌ها، و تأیید مشارکت کلامی دانش‌آموزان از دیگر راهبردهایی هستند که می‌توانند به تقویت ارتباط و افزایش مشارکت دانش‌آموزان در کلاس‌های تربیتی کمک کنند.

مضمون اصلی ۲: مدیریت موقعیت‌های بحرانی و تعارض‌ها

این مضمون به شیوه‌های مؤثر مدیریت بحران و پیشگیری از تعارض‌ها اشاره دارد. آموزش مهارت کنترل خشم و پیش‌بینی موقعیت‌های بحرانی، به معلمان کمک می‌کند تا از بروز مشکلات و بحران‌ها در کلاس جلوگیری کنند. در صورت وقوع بحران، تغییر جایگاه فیزیکی، استفاده از سکوت هدفمند و مدیریت نگاه و سکوت از جمله تکنیک‌هایی هستند که می‌توانند برای حفظ نظم و آرامش در کلاس استفاده شوند.

مضمون اصلی ۳: اقتدار مثبت معلم و تقویت نقش الگویی و عاطفی

در این مضمون، به نقش الگویی معلم و اهمیت اقتدار مثبت در کلاس پرداخته شده است. معلمان با ایجاد روابط صمیمی و پایبندی به ارزش‌های شخصی، به تقویت اقتدار خود در کلاس می‌پردازند. همچنین، ثبات در گفتار و عمل، صداقت در رفتار، و پاسخ‌دهی شفاف به اشتباهات می‌تواند به معلم کمک کند تا به عنوان یک الگوی مثبت برای دانش‌آموزان عمل کند. تشویق در زمان مناسب، احترام متقابل و عدم استفاده از تهدید نیز از جمله راهکارهایی هستند که می‌توانند اقتدار معلم را با حفظ رابطه صمیمی تقویت کنند.

مضمون اصلی ۴: استفاده از فناوری‌های آموزشی

این مضمون به استفاده از ابزارهای چندرسانه‌ای و فناوری‌های آموزشی در فرآیند تدریس اشاره دارد. طراحی محتوای دیجیتال، ساخت آزمون آنلاین، استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی و پلتفرم‌های مشارکتی از جمله شیوه‌های نوین تدریس هستند که می‌توانند فرآیند یادگیری را بهبود بخشند. استفاده از کلیپ‌های تربیتی، پادکست‌های ارزشی و فیلم‌های موقعیتی نیز می‌توانند ابزارهایی مؤثر برای تقویت مفاهیم تربیتی در کلاس‌های پرورشی باشند.

مضمون اصلی ۵: توجه به اصول روانشناسی تربیتی در حین کلاس‌داری

توجه به اصول روانشناسی تربیتی، از جمله تقویت انگیزش درونی دانش‌آموزان، استفاده از اهداف کوچک، ارائه بازخورد فوری و ایجاد حس پیشرفت، می‌تواند به بهبود فرآیند یادگیری کمک کند. همچنین، شناخت سبک‌های یادگیری و رعایت عدالت در فرصت‌ها می‌تواند تفاوت‌های فردی را در کلاس‌های تربیتی مدیریت کند و محیطی عادلانه برای همه دانش‌آموزان فراهم آورد.

مضمون اصلی ۶: تنظیم فضای روانی، عاطفی و اخلاقی کلاس

این مضمون به اهمیت تنظیم فضای کلاس از نظر روانی، عاطفی و اخلاقی تأکید دارد. ایجاد فضایی آرام و امن در کلاس، استفاده از تکنیک‌های آرام‌سازی، و تقویت احساس تعلق در دانش‌آموزان می‌تواند به ایجاد یک محیط مناسب برای یادگیری کمک کند. علاوه بر این، توجه به نیازهای عاطفی دانش‌آموزان، ایجاد گفت‌وگوی همدلانه و رفتارهای پذیرنده می‌تواند روابط معلم و دانش‌آموزان را تقویت کرده و بر انگیزش و عملکرد آنان تأثیر مثبت بگذارد.

مضمون اصلی ۷: بهره‌گیری از شیوه‌های نوین تدریس تربیتی

این مضمون به روش‌های نوین تدریس مانند کارگروه‌های مشارکتی، بحث آزاد تربیتی، روش بارش فکری و پروژه‌محور اشاره دارد. همچنین، استفاده از بازی‌ها و نمایش‌های تربیتی، مانند تکنیک دراما و قصه‌گویی تعاملی، می‌تواند به عنوان ابزارهایی مؤثر برای تقویت مهارت‌های اجتماعی و اخلاقی در دانش‌آموزان عمل کند.

جدول ۱. تحلیل مضمون ساختاریافته و جامع کارگاه آموزشی

مضمون اصلی	مضمون فرعی	مفاهیم (مضامین) اولیه
تعامل مؤثر	راهبردهای ارتباطی	زبان بدن مناسب
		تماس چشمی اثربخش
	گوش‌دادن و بازخورد مؤثر	استفاده از نام کوچک دانش‌آموز
		لحن همدلانه
مدیریت بحران	پیشگیری از تعارض	بازخورد غیرقضاوتی
		پرسیدن سؤالات باز
		تکرار مؤدبانه پاسخ‌ها
		تأیید مشارکت کلامی
		آموزش مهارت کنترل خشم

مضمون اصلی	مضمون فرعی	مفاهیم (مضامین) اولیه
اقتدار مثبت معلم	مدیریت موقعیت بحرانی	پیش‌بینی موقعیت‌های بحرانی
		ایجاد قوانین کلاسی
		تقویت مسئولیت‌پذیری
		استفاده از سکوت هدفمند
		تغییر جایگاه فیزیکی
اقتدار همراه با صمیمیت	نقش الگویی معلم	مدیریت نگاه و سکوت
		شناسایی رفتارهای پیش‌نشانگر
		پایبندی به ارزش‌های شخصی
		صداقت در رفتار
		ثبات در گفتار و عمل
فناوری آموزشی	ابزارهای چندرسانه‌ای	پاسخ‌دهی شفاف به اشتباهات
		ایجاد روابط صمیمی با مرز مشخص
		تشویق در زمان مناسب
		عدم استفاده از تهدید
		احترام متقابل
روانشناسی تربیتی	انگیزش درونی دانش‌آموز	نمایش کلیپ‌های تربیتی
		پادکست‌های ارزشی
		نرم‌افزارهای آموزشی
		فیلم‌های موقعیتی
		استفاده از پاورپوینت تعاملی
فضای عاطفی کلاس	مدیریت تفاوت‌های فردی	ساخت آزمون آنلاین
		ایجاد کانال کلاسی
		پلتفرم‌های مشارکتی
		تقویت احساس کفایت
		استفاده از اهداف کوچک
امنیت روانی در کلاس	امنیت روانی در کلاس	ارائه بازخورد فوری
		ایجاد حس پیشرفت
		شناخت سبک‌های یادگیری
		توجه به تنوع شخصیتی
		رعایت عدالت در فرصت‌ها
		اجتناب از برچسب‌زنی
		فضاسازی آرام در کلاس
		تنظیم نور و صدا

مضمون اصلی	مضمون فرعی	مفاهیم (مضامین) اولیه
تنظیم هیجان و تعامل عاطفی		جلوگیری از تحقیر
		تشویق آرام سازی
		درک نیازهای عاطفی
		ایجاد گفت و گوی همدلانه
		رفتارهای پذیرنده
روش های مشارکتی		تقویت احساس تعلق
		کار گروه های مشارکتی
		بحث آزاد تربیتی
		روش بارش فکری
		پروژه محور
روش های تدریس تربیتی		نمایش نامه با نقش آفرینی
		تکنیک دراما
		قصه گویی تعاملی
		بازی های تربیتی هدفمند

ویژگی های کارگاه آموزشی طراحی شده

کارگاه آموزشی «فنون کلاس داری امور تربیتی» در ده جلسه طراحی شده است تا مهارت های مدیریت کلاس و تدریس مؤثر در محیط های تربیتی را به معلمان پرورشی آموزش دهد. در جلسه اول، اهداف کارگاه و اهمیت مدیریت کلاس در موفقیت شغلی معلمان معرفی می شود. سپس، در جلسات بعدی، اصول مدیریت کلاس، نظارت و کنترل، ایجاد نظم و آرامش، و نقش معلم به عنوان الگوی تربیتی مورد بررسی قرار می گیرد. در ادامه، مباحثی نظیر اصول روان شناسی تربیتی، شیوه های تدریس مشارکتی، و نقش فناوری های نوین در مدیریت کلاس های پرورشی ارائه می شود. در جلسات پایانی، روش های ارزشیابی در آموزش های تربیتی و جمع بندی مباحث کارگاه انجام می شود. این کارگاه به معلمان کمک می کند تا مهارت های خود را در مدیریت کلاس، تعامل مؤثر با دانش آموزان و استفاده از روش های نوین تدریس و ارزیابی تقویت کنند.

جدول ۲. شرح کارگاه طراحی شده

جلسه	مباحث گفته شده در هر جلسه
جلسه اول	معرفی و تبیین اهداف کارگاه: معرفی محقق و شرکت کنندگان، بیان اهمیت مدیریت کلاس در موفقیت شغلی معلمان پرورشی، تشریح نقش مدیریت کلاس در ایجاد جو عاطفی و یادگیری مؤثر،

جلسه	مباحث گفته‌شده در هر جلسه
جلسه دوم	تأکید بر تأثیر مستقیم فنون کلاس‌داری بر بهبود تعاملات تربیتی و آموزش ارزش‌های اخلاقی به دانش‌آموزان، تبیین مزایای شرکت در کارگاه برای ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای معلمان پرورشی. اصول کلی مدیریت کلاس در امور تربیتی: معرفی عناصر کلیدی مدیریت کلاس پرورشی، نقش سازمان‌دهی، هدایت، نظارت و ارزشیابی در کنترل کلاس، تشریح نحوه برنامه‌ریزی فعالیت‌های تربیتی در آغاز سال تحصیلی، اهمیت گروه‌بندی دانش‌آموزان برای فعالیت‌های پرورشی، نحوه طراحی برنامه‌های تربیتی متناسب با اهداف آموزشی و اخلاقی، تشریح نظریه‌های یادگیری مرتبط با مدیریت کلاس و چگونگی اجرای آن‌ها.
جلسه سوم	نظارت و کنترل در کلاس پرورشی: بررسی اهمیت نظارت و هدایت غیرمستقیم در کلاس‌های تربیتی، تفاوت بین نظارت سازنده و کنترل سخت‌گیرانه، اثرات نظارت معقول بر انگیزه و مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های پرورشی، روش‌های نظارت بر فعالیت‌های گروهی و فردی دانش‌آموزان در امور تربیتی، تشریح چگونگی مدیریت تعارضات رفتاری بدون ایجاد تنش در فضای کلاس.
جلسه چهارم	ایجاد نظم و آرامش در کلاس پرورشی: روش‌های برقراری نظم در کلاس‌های امور تربیتی، اهمیت تعیین قوانین و مقررات کلاس در ابتدای سال تحصیلی، شیوه‌های جلب همکاری دانش‌آموزان در رعایت مقررات، راهکارهای افزایش تعامل مثبت بین معلم و دانش‌آموزان، چگونگی کنترل رفتارهای نامناسب بدون استفاده از تنبیه، نقش ایجاد انگیزه در کاهش رفتارهای ناهنجار و افزایش علاقه‌مندی دانش‌آموزان به کلاس‌های پرورشی.
جلسه پنجم	معلم به‌عنوان الگوی تربیتی و رهبر اخلاقی: تأثیر نقش معلم در پرورش شخصیت دانش‌آموزان، روش‌های ایجاد ارتباط دوستانه و درعین‌حال مقتدرانه با دانش‌آموزان، تأثیر عاطفی معلم بر رفتار و نگرش دانش‌آموزان، اهمیت توجه به نیازهای فردی دانش‌آموزان، تکنیک‌های برقراری ارتباط مؤثر برای جلب اعتماد و احترام متقابل، برنامه‌ریزی اردوها و فعالیت‌های گروهی برای تقویت ارتباطات معلم و دانش‌آموزان.
جلسه ششم	اصول روان‌شناسی تربیتی در مدیریت کلاس: تأثیر نظریه‌های یادگیری بر روش‌های مدیریت کلاس، نقش تقویت‌کننده‌های مثبت و منفی در کنترل رفتار دانش‌آموزان، چگونگی افزایش انگیزه دانش‌آموزان در فعالیت‌های پرورشی، بررسی تأثیر تفاوت‌های فردی بر تعاملات دانش‌آموزان، شیوه‌های مدیریت رفتارهای ناسازگار و حل تعارضات در کلاس‌های تربیتی، نحوه برخورد با دانش‌آموزان دارای مشکلات رفتاری و تربیتی.
جلسه هفتم	فنون تدریس ویژه کلاس‌های تربیتی: بررسی روش‌های تدریس مشارکتی در امور تربیتی، تفاوت تدریس دروس رسمی با روش‌های تدریس غیررسمی در کلاس‌های پرورشی، معرفی روش‌های خلاقانه برای آموزش مفاهیم اخلاقی، بررسی نقش فعالیت‌های عملی و نمایشی در بهبود یادگیری دانش‌آموزان، تشریح چگونگی استفاده از روش‌های تعاملی و بازی‌محور برای آموزش ارزش‌های اجتماعی.
جلسه هشتم	نقش فناوری‌های نوین در مدیریت کلاس پرورشی: استفاده از ابزارهای دیجیتال برای مدیریت کلاس‌های پرورشی، نقش شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های آموزشی در تقویت ارزش‌های اخلاقی، چگونگی طراحی محتوای الکترونیکی برای برنامه‌های تربیتی، معرفی نرم‌افزارها و ابزارهای مفید در

جلسه	مباحث گفته شده در هر جلسه
	آموزش‌های غیررسمی، بررسی تأثیر تکنولوژی آموزشی بر افزایش مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های پرورشی.
جلسه نهم	ارزشیابی در آموزش‌های تربیتی: بررسی روش‌های ارزشیابی در کلاس‌های پرورشی، تفاوت ارزشیابی‌های تشخیصی، تکوینی و پایانی، روش‌های سنجش تأثیر برنامه‌های تربیتی بر نگرش و رفتار دانش‌آموزان، ابزارهای ارزشیابی غیررسمی شامل مشاهده، مصاحبه و خودارزیابی، نحوه طراحی آزمون‌های کیفی برای سنجش تغییرات شخصیتی و اخلاقی در دانش‌آموزان.
جلسه دهم	جمع‌بندی و تحلیل کارگاه: مرور کلی مباحث ارائه شده، بحث و تبادل نظر درباره تأثیرگذاری کارگاه، بررسی چالش‌ها و مشکلات مطرح شده توسط شرکت‌کنندگان، پیشنهادها برای بهبود مدیریت کلاس‌های پرورشی، نقد و ارزیابی کارگاه، دریافت بازخورد شرکت‌کنندگان، ارائه توصیه‌هایی برای ارتقای مهارت‌های معلمان در امور تربیتی، و تقدیر از مشارکت کنندگان.

ویژگی‌های متمایز این کارگاه آموزشی

- تمرکز بر چالش‌های خاص معلمان پرورشی: به جای تمرکز صرف بر مدیریت کلاس دروس رسمی، این کارگاه بر مشکلات و نیازهای منحصر به فرد معلمان پرورشی تأکید دارد.
- تأکید بر ارتباطات انسانی و تربیتی: مهارت‌های ارتباطی و روان‌شناختی برای ایجاد ارتباط مثبت با دانش‌آموزان بخش اصلی محتوای کارگاه است.
- استفاده از روش‌های تدریس خلاقانه: در این کارگاه، روش‌های نوین تدریس تعاملی، نمایشی و بازی‌محور برای آموزش مباحث تربیتی معرفی می‌شود.
- استفاده از فناوری‌های آموزشی: کاربرد ابزارهای دیجیتال و تکنولوژی‌های نوین در مدیریت کلاس‌های پرورشی یکی از مباحث کلیدی کارگاه است.
- ارائه راهکارهای عملی و مشارکتی: علاوه بر ارائه تئوری، شرکت‌کنندگان فرصت دارند تا تجربیات خود را به اشتراک بگذارند و در تمرین‌های عملی شرکت کنند.

یافته‌های کمی

در جدول ۳ یافته‌های توصیفی مدیریت کلاس و مؤلفه‌های آن در پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه کنترل و آزمایش آمده است؛ که بر اساس آن در **مدیریت آموزش**، گروه کنترل در پیش‌آزمون میانگین ۲۶/۸۱ و گروه آزمایش میانگین ۲۸/۳۵ داشتند. پس از برگزاری کارگاه آموزشی، گروه کنترل میانگین ۱۳/۲۸ و گروه آزمایش میانگین ۳۴/۸۸ را گزارش کردند. در **مدیریت رفتار**، در پیش‌آزمون، گروه کنترل میانگین ۱۲/۹۴ و گروه آزمایش

میانگین ۱۳/۳۵ داشتند. پس از کارگاه، گروه کنترل میانگین ۱۳/۳۱ و گروه آزمایش میانگین ۱۵/۵۳ را به دست آوردند. برای مدیریت افراد، در پیش‌آزمون، گروه کنترل میانگین ۲۲/۴۴ و گروه آزمایش میانگین ۲۱ بودند. پس از برگزاری کارگاه، گروه کنترل میانگین ۲۳/۰۶ و گروه آزمایش میانگین ۲۴/۶۵ داشتند. در نهایت، در مدیریت کلاس، گروه کنترل در پیش‌آزمون میانگین ۱۹/۶۲ و گروه آزمایش میانگین ۶۲/۷۱ داشتند. پس از برگزاری کارگاه، گروه کنترل میانگین ۶۴/۵ و گروه آزمایش میانگین ۷۵/۰۶ را گزارش کردند. نتایج نشان‌دهنده افزایش قابل توجه توانایی‌های مدیریت کلاس، آموزش، رفتار و افراد در گروه آزمایش پس از شرکت در کارگاه آموزشی است.

جدول ۳. میانگین و انحراف معیار متغیرها گروه کنترل و آزمایش در پیش‌آزمون و پس‌آزمون

متغیر	پیش‌آزمون		پس‌آزمون	
	M	SD	M	SD
مدیریت	۲۶/۸۱	۳/۱۰	۲۸/۱۳	۳/۴۴
آموزش	۲۸/۳۵	۱/۷۷	۳۴/۸۸	۲/۱۷
مدیریت	۱۲/۹۴	۱/۹۸	۱۳/۳۱	۲/۷۷
رفتار	۱۳/۳۵	۱/۴۱	۱۵/۵۳	۲/۴۳
مدیریت	۲۲/۴۴	۲/۱۳	۲۳/۰۶	۲/۱۴
افراد	۲۱	۲/۷۶	۲۴/۶۵	۲/۵۲
مدیریت	۶۲/۱۹	۴/۲۱	۶۴/۵	۵/۰۱
کلاس	۶۲/۷۱	۳/۴۲	۷۵/۰۶	۴/۶۲

تحلیل کوواریانس (ANCOVA)

جهت آزمون فرضیه اول (تأثیر کارگاه آموزشی فنون کلاس داری امور تربیتی بر مدیریت کلاس معلمان پرورشی) از آزمون تحلیل کوواریانس استفاده شد. قبل از تحلیل داده‌های مربوط به هر فرضیه ابتدا مفروضه‌های زیربنایی تحلیل کوواریانس بررسی شد. برای آزمون برابری واریانس‌ها از آزمون لون (Leven) استفاده شده و چون معنی‌داری $(P > ۰/۰۵)$ ، $(F_{(1,31)} = ۰/۳۲۴)$ ، بزرگ‌تر از سطح معنی‌داری $\alpha = ۰/۰۵$ هستند؛ در نتیجه می‌توان گفت واریانس بین گروه‌های کنترل و آزمایش تقریباً با هم برابر هستند برای آزمون نرمال بودن توزیع نمرات از آزمون شاپیرو-ویلک استفاده شده چون معنی‌داری $(P = ۰/۶۹۶)$ بزرگ‌تر از سطح معنی‌داری $\alpha = ۰/۰۵$ هستند؛ در نتیجه می‌توان توزیع نمرات متغیر دارای توزیع نرمال است، بنابراین مفروضه نرمال بودن توزیع نمرات متغیر وابسته برقرار بود. جهت بررسی

همگنی ضرایب (شیب) رگرسیون از آزمون تحلیل دو عامل واریانس GLM استفاده شد چون معنی داری آزمون بزرگتر ۰/۰۵ است ($F_{(1,32)}=1/37$, $P=0/293$)، در نتیجه می توان گفت داده ها از فرض همگنی شیب رگرسیون تبعیت می کنند. با توجه به این که هر سه مفروضه تحلیل کوواریانس برقرار است بنابراین جهت آزمون تأثیر کارگاه آموزشی فنون کلاس داری امور تربیتی بر مدیریت کلاس معلمان از آزمون تحلیل کوواریانس استفاده شد. بر اساس جدول ۴ پس از تعدیل نمرات پیش آزمون، کارگاه آموزشی فنون کلاس داری امور تربیتی بر توانایی مدیریت کلاس معلمان ($F_{(1,32)}=41/15$, $P<0/05$, $\eta^2=0/578$) تأثیر معنی داری داشته است و میزان تأثیر کارگاه آموزشی فنون کلاس داری امور تربیتی بر توانایی مدیریت کلاس معلمان پرورشی ۰/۵۷۸ است.

جدول ۴. نتایج آزمون ANCOVA

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معنی داری	ضریب تأثیر η^2
پیش آزمون	۷۶/۸۶	۱	۷۶/۸۶	۳/۶۰	۰/۰۶۷	۰/۱۰۷
گروه	۸۷۷/۹۰۲	۱	۸۷۷/۹۰۲	۴۱/۱۵	۰/۰۰۱	۰/۵۷۸
خطا	۶۴۰/۰۸۱	۳۰	۲۱/۳۳۶	-	-	-

تحلیل کوواریانس چند متغیره (MANCOVA)

با توجه به این که در فرضیه دوم این تحقیق (تأثیر کارگاه آموزشی فنون کلاس داری امور تربیتی بر مدیریت آموزش، مدیریت رفتار و مدیریت افراد معلمان پرورشی) بیش از یک متغیر وابسته بود، برای تحلیل داده از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره (MANCOVA) استفاده شد. قبل از تحلیل داده های مربوط به هر فرضیه ابتدا مفروضه های زیربنایی کوواریانس چند متغیره بررسی شد. یکی از مفروضه های اصلی تحلیل واریانس چند متغیره وجود همبستگی متوسط و کمتر از ۰/۹۰ است (نیکلا بريس و همکاران، ۱۳۹۳). بر این اساس جهت بررسی این مفروضه ضریب همبستگی بین نمرات مدیریت آموزش، مدیریت رفتار و مدیریت افراد در پس آزمون با ضریب همبستگی پیرسون مورد بررسی قرار گرفت؛ که نتایج حاصل از آن نشان داد ضریب همبستگی بین نمرات مدیریت آموزش، مدیریت رفتار و مدیریت افراد بین ۰/۳۶۲ تا ۰/۵۱۱ است؛ بنابراین مفروضه وجود همبستگی متوسط بین متغیرهای وابسته برقرار است. جهت بررسی همگنی ماتریس واریانس و کوواریانس از

آزمون Box's M استفاده شده است با توجه به اینکه سطح معنی‌داری ۰/۵۰۱ و بزرگ‌تر از $\alpha = ۰/۰۵$ هست لذا در این سطح فرض صفر رد نمی‌شود ($F_{(6)} = ۰/۸۹۱$, $P > ۰/۰۵$) و در نتیجه می‌توان گفت فرض همگنی ماتریس واریانس و کوواریانس متغیرها برقرار است. برای آزمون برابری واریانس‌ها از آزمون لون (Leven) استفاده شده و چون معنی‌داری مدیریت آموزش ($F_{(31,1)} = ۱/۲۴۵$, $P > ۰/۰۵$)، مدیریت رفتار ($F_{(31,1)} = ۰/۷۷۴$, $P > ۰/۰۵$) و مدیریت افراد ($F_{(31,1)} = ۱/۷۹$, $P > ۰/۰۵$) هر سه بزرگ‌تر از سطح معنی‌داری $\alpha = ۰/۰۵$ هستند؛ در نتیجه می‌توان گفت واریانس بین گروه‌های کنترل و آزمایش در هر سه متغیر وابسته تقریباً با هم برابر هستند برای آزمون نرمال بودن توزیع نمرات از آزمون شاپیرو و ویلک استفاده شده چون معنی‌داری مدیریت آموزش ($P = ۰/۱۰۲$)، مدیریت رفتار ($P = ۰/۰۹۳$)، و نشاط معنوی ($P = ۰/۰۵۳$) بزرگ‌تر از سطح معنی‌داری $\alpha = ۰/۰۵$ هستند؛ در نتیجه می‌توان توزیع نمرات در هر سه متغیر دارای توزیع نرمال است، بنابراین مفروضه نرمال بودن توزیع نمرات متغیرهای وابسته برقرار بود. با توجه به این که هر چهار مفروضه تحلیل کوواریانس چند متغیره برقرار است بنابراین جهت آزمون تأثیر کارگاه آموزشی فنون کلاس داری امور تربیتی بر مدیریت آموزش، مدیریت رفتار و مدیریت افراد معلمان پرورشی از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده شد.

جدول ۵. نتایج آزمون MANCOVA

اثر	آزمون	مقدار	F	DF فرضیه	DF خطا	P	η^2
گروه	اثر پیلایی	۰/۶۱۷	۱۳/۹۶	۳	۲۶	$P \leq ۰/۰۰۱$	۰/۶۱۷
	لامبدای ویلکز	۰/۳۸۳	۱۳/۹۶	۳	۲۶	$P \leq ۰/۰۰۱$	۰/۶۱۷
	اثر هتلینگ	۱/۶۱۱	۱۳/۹۶	۳	۲۶	$P \leq ۰/۰۰۱$	۰/۶۱۷
	بزرگ‌ترین ریشه روی	۱/۶۱۱	۱۳/۹۶	۳	۲۶	$P \leq ۰/۰۰۱$	۰/۶۱۷

نتایج در جدول ۵ نشان می‌دهد فرضیه صفر رد می‌شود ($\eta^2 = ۰/۶۱۷$, $\text{Lambda} = ۰/۰۵۲$)، بنابراین می‌توان گفت کارگاه آموزشی فنون کلاس داری امور تربیتی بر ترکیب خطی مدیریت آموزش، مدیریت رفتار و مدیریت افراد تأثیر معنی‌دار دارد؛ و میزان تأثیر کارگاه آموزشی فنون کلاس داری امور تربیتی به صورت هم‌زمان بر ترکیب خطی مدیریت آموزش، مدیریت رفتار و مدیریت افراد ۰/۶۱۷ است.

جدول ۶. نتایج آزمون MANCOVA برای مقایسه پس‌آزمون مدیریت آموزش، رفتار و افراد در گروه کنترل و آزمایش

متغیر	SS	DF	MS	F	P	η^2
مدیریت آموزش	۱۹۶/۸۸۵	۱	۱۹۶/۸۸۵	۳۶/۹۴	$P \leq ۰/۰۰۱$	۰/۵۶۹
مدیریت رفتار	۲۴/۱۹۲	۱	۲۴/۱۹۲	۴/۲۴	$P \leq ۰/۰۵$	۰/۱۱۲
مدیریت افراد	۳۱/۲۲۷	۱	۳۱/۲۲۷	۵/۶۳	$P \leq ۰/۰۵$	۰/۱۶۷

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد که در پس‌آزمون میانگین مدیریت آموزش ($\eta^2=۰/۵۶۹$)، مدیریت رفتار ($F_{(1,32)}=۳۶/۹۴$ ، $P<۰/۰۵$ ، $\eta^2=۰/۱۱۲$)، مدیریت افراد ($F_{(1,32)}=۵/۶۳$ ، $P<۰/۰۵$ ، $\eta^2=۰/۱۶۷$) در گروه کنترل و آزمایش تفاوت معنی‌داری داشته‌اند؛ که این نتایج حاکی از تأثیر معنی‌دار کارگاه آموزشی فنون کلاس داری امور تربیتی بر تک‌تک متغیرهای مدیریت آموزش، مدیریت رفتار و مدیریت افراد است؛ و میزان تأثیر دار کارگاه آموزشی فنون کلاس داری امور تربیتی بر افزایش مدیریت آموزش ۰/۵۶۹، مدیریت رفتار ۰/۱۱۲ و مدیریت افراد ۰/۱۶۷ بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

مدیریت کلاس درس یکی از مهم‌ترین مهارت‌های حرفه‌ای معلمان محسوب می‌شود که تأثیر مستقیمی بر کیفیت یادگیری دانش‌آموزان دارد. با این حال، ضعف در این مهارت می‌تواند منجر به افزایش تنش در کلاس، کاهش انگیزه یادگیری و افت کیفیت آموزش شود (Atstsaury et al., 2024). یافته‌های این پژوهش نشان داد که برگزاری کارگاه آموزشی فنون کلاس‌داری در امور تربیتی تأثیر معناداری بر مدیریت کلاس معلمان پرورشی دارد. این تأثیر که میزان آن ۰/۵۷۸ برآورد شد، نشان‌دهنده اثربخشی بالای آموزش‌های ارائه‌شده بر عملکرد معلمان در کلاس‌های تربیتی است؛ که این نتایج با یافته‌های صفرزاده (۱۳۹۳) که نشان داد معلمانی که در آموزش‌های ضمن خدمت کلاس داری و فنون تدریس شرکت کرده‌اند در مدیریت کلاس بهتر از معلمان شرکت نکرده؛ بود و یافته‌های Martin و همکارانش (۲۰۰۲) که نشان دادند متغیرهای دوره‌های آموزشی و اندازه‌ی کلاس بر سبک مدیریت کلاس معلم تأثیر معنی‌داری دارد؛ همسو است. بر این اساس می‌توان گفت وقتی که معلمان از اصول و فنون کلاس داری آگاهی کاملی داشته باشند و بتوانند یک طراحی مفید برای اداره کلاس درس تدوین کنند، نحوه نظارت و کنترل بر دانش‌آموزان را به‌صورت

علمی بدانند، نحوه ایجاد انگیزه و نظم آرامش را بدانند و از تکنولوژی‌های جدید آموزشی برای اداره کلاس استفاده کنند در آن صورت معلم به‌خوبی می‌تواند کلاس درس را مدیریت کند و از بی‌نظمی و به‌هم‌ریختگی کلاس و درگیری دانش‌آموزان پیشگیری کند و یک کلاس درسی مفید و اثربخش برای دانش‌آموزان داشته باشد.

بررسی جزئی‌تر نتایج نیز حاکی از آن بود که این کارگاه بر ترکیب خطی مدیریت آموزش، مدیریت رفتار و مدیریت افراد نیز تأثیر معناداری داشته است، به‌گونه‌ای که میزان تأثیر آن ۰/۶۱۷ برآورد شد. اگرچه تأثیر کلی آموزش بر مدیریت کلاس مثبت و چشمگیر بود، اما تأثیر آن بر سه مؤلفه مذکور یکسان نبوده و تفاوت‌هایی میان میزان تأثیر آن‌ها مشاهده شد. بیشترین میزان تأثیر این آموزش‌ها بر مدیریت آموزش بود که مقدار آن ۰/۵۶۹ محاسبه شد؛ که این نتایج با یافته‌های صفرزاده (۱۳۹۳) که نشان داد معلمانی که در آموزش‌های ضمن خدمت کلاس داری و فنون تدریس شرکت کرده‌اند در مدیریت آموزشی دانش‌آموران بهتر از معلمان شرکت نکرده بوده است، و یافته‌های Martin و همکارانش (2002) که نشان دادند دوره‌های آموزشی بر مدیریت کلاس معلم تأثیر معنی‌داری دارد، همسو است. بر این اساس وقتی که معلمان از روش‌ها و فنون کلاس داری به‌خوبی اطلاع داشته باشند و بتوانند روش‌های جدید تدریس را بر اساس اصول تکنولوژی آموزش و با استفاده از ابزارهای آموزشی جدید و منطبق با اهداف آموزشی بکار ببرند و یک شیوه نظارت و کنترل منسجم و سازمان‌دهی شده در کلاس داشته باشد در آن صورت می‌تواند به‌خوبی در فعالیت‌های کلاس دانش‌آموزان نظارت داشته باشد، تکالیف آموزشی مفید و سازنده برای دانش‌آموزان ارائه کند و دانش‌آموزان از آن استقبال کنند، از مواد آموزشی مفید مناسب با اهداف آموزشی در کلاس استفاده کند و یک آموزش مفید و اثربخش که باعث پیشرفت تحصیلی و یادگیری پایدار در دانش‌آموزان بشود را ارائه کند. به‌طورکلی این یافته نشان می‌دهد که شرکت‌کنندگان پس از آموزش، توانایی بیشتری در برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی فعالیت‌های کلاس، طراحی محتوای آموزشی و هدایت یادگیری دانش‌آموزان پیدا کرده‌اند. نتایج این پژوهش با مطالعات قبلی که نشان داده‌اند آموزش فنون کلاس داری موجب ارتقای توانایی معلمان در برنامه‌ریزی و تدریس می‌شود، همسو است (داگلاس و داگلاس، ۲۰۰۶). علاوه بر این، ناطقی و همکاران (۱۳۹۶) نیز دریافتند که بهبود مهارت‌های آموزشی معلمان، میزان تعامل دانش‌آموزان با درس را افزایش داده و موجب بهبود نتایج یادگیری آن‌ها

می‌شود. این یافته‌ها تأکید می‌کنند که معلمان پرورشی با تسلط بر مهارت‌های برنامه‌ریزی و مدیریت آموزشی می‌توانند محیطی ساختاریافته‌تر و جذاب‌تر را برای دانش‌آموزان ایجاد کرده و از این طریق اثربخشی فرآیند یادگیری را افزایش دهند.

در مقابل، کمترین میزان تأثیر آموزش‌ها بر مدیریت رفتار مشاهده شد، که مقدار آن ۰/۱۱۲ بود. این یافته حاکی از آن است که آموزش‌های ارائه‌شده در کارگاه، تغییرات چشمگیری در نحوه مدیریت رفتار دانش‌آموزان توسط معلمان ایجاد نکرده است. یکی از دلایل احتمالی این مسئله می‌تواند این باشد که مدیریت رفتار به‌طور قابل توجهی وابسته به تجربه عملی و تعاملات مداوم معلمان با دانش‌آموزان است و صرفاً از طریق آموزش‌های تئوریک قابل اصلاح نیست (Skaalvik & Skaalvik, 2011). در بسیاری از موارد، معلمان با چالش‌های رفتاری دانش‌آموزان در محیط‌های واقعی مواجه می‌شوند و نیاز دارند که مهارت‌های مدیریتی خود را در موقعیت‌های عملی و در طول زمان توسعه دهند. مطالعات پیشین نیز نشان داده‌اند که روش‌های سنتی مدیریت رفتار که مبتنی بر تنبیه و کنترل سخت‌گیرانه هستند، معمولاً اثربخشی پایینی دارند و موجب کاهش انگیزه یادگیری در دانش‌آموزان می‌شوند (طباطبایی‌راد و همکاران، ۱۴۰۳). همچنین نتایج تحقیق حاضر با یافته‌های صفر زاده (۱۳۹۳) که نشان داد معلمانی که در آموزش‌های ضمن خدمت کلاس داری و فنون تدریس شرکت کرده‌اند در مدیریت رفتار دانش‌آموزان بهتر از معلمان شرکت نکرده عمل می‌کنند، و یافته‌های Martin و همکارانش (2002) که نشان دادند دوره‌های آموزشی بر مدیریت کلاس معلّم تأثیر معنی‌داری دارد، همسو است؛ بنابراین وقتی که معلمان در کلاس‌های آموزشی فنون کلاس داری شرکت کنند و از اصول روانشناسی تربیتی و مدیریت صحیح کلاس آگاهی داشته باشند می‌توانند در کنترل رفتارهای دانش‌آموزان موفق‌تر عمل کنند، و رفتارهای ناسازگارانه دانش‌آموزان را کنترل و تعدیل کنند و یک محیط کلاس آرام و مفید به وجود آورند؛ بنابراین، برای بهبود مهارت‌های مدیریت رفتار در معلمان پرورشی، پیشنهاد می‌شود که در کنار آموزش‌های تئوری، روش‌های عملی مانند بازی‌های نقش‌آفرینی، تحلیل موردی، و سناریوهای شبیه‌سازی‌شده نیز در برنامه‌های آموزشی گنجانده شوند.

تأثیر آموزش‌ها بر مدیریت افراد نیز ۰/۱۶۷ محاسبه شد، که نشان می‌دهد کارگاه در بهبود تعاملات بین فردی معلمان و دانش‌آموزان تأثیر مثبتی داشته، اما این تأثیر در مقایسه با

مدیریت آموزش نسبتاً محدودتر بوده است. مدیریت افراد شامل ایجاد ارتباط مؤثر با دانش‌آموزان، برقراری روابط مثبت و افزایش انگیزه آن‌ها برای مشارکت در فعالیت‌های کلاس است (کلاس و همکاران، ۲۰۱۳). همان‌طور که پژوهش تورنی و همکاران (۲۰۲۴) نشان داده است، معلمان با مهارت‌های ارتباطی قوی‌تر، توانایی بیشتری در ایجاد فضای حمایتی در کلاس داشته و موجب افزایش مشارکت و تعامل دانش‌آموزان می‌شوند. در همین راستا، پژوهش محمدزاده (۱۳۹۶) نیز تأکید دارد که معلمان باید آموزش‌های بیشتری در زمینه مهارت‌های بین‌فردی، همدلی با دانش‌آموزان و ایجاد انگیزه در آن‌ها دریافت کنند. همچنین یافته‌های صفرزاده (۱۳۹۳) که نشان داد معلمانی که در آموزش‌های ضمن خدمت کلاس داری و فنون تدریس شرکت کرده‌اند در مدیریت افراد بهتر از معلمان شرکت نکرده عمل می‌کنند، مطابقت دارد؛ بنابراین می‌توان گفت یک کارگاه آموزشی جامع و مفید که بر اساس اصول مدیریت افراد در کلاس درس، و اصول روانشناسی تربیتی، تکنولوژی آموزشی و ارزشیابی آموزشی باشد می‌تواند به معلمان در مدیریت افراد کلاس مفید و سازنده واقع شود؛ و معلمی در این دوره آموزش شرکت کرده نسبت به معلمانی که در این دوره آموزشی شرکت نکرده بهتر به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد خود فعالیت‌های روزانه کلاس را تعیین کنند، در اول سال قوانین کلاس را اعلام می‌کند و دانش‌آموزان را از عواقب عدم رعایت قوانین آگاه می‌کند، اجازه می‌دهد، در فعالیت‌های کلاسی، هر دانش‌آموزی با سرعت خاص خودش پیشرفت کند و به تفاوت‌های فردی توجه می‌کند و آن‌ها را به کار گروهی و مشارکت در اداره کلاس تشویق می‌کند. در نتیجه، بهبود مدیریت افراد مستلزم آن است که علاوه بر آموزش‌های کلاس‌داری، بر مهارت‌های ارتباطی، روان‌شناسی تربیتی و راهبردهای انگیزشی نیز تأکید شود.

مقایسه نتایج این پژوهش با مطالعات پیشین نشان می‌دهد که یافته‌های حاصل، به‌طور کلی با تحقیقات قبلی در این حوزه همخوانی دارد. پژوهش حسنی و حیدری (۱۳۹۴) نیز نشان داد که آموزش مهارت‌های مدیریت کلاس موجب افزایش اعتمادبه‌نفس معلمان در سازمان‌دهی کلاس و تعامل با دانش‌آموزان می‌شود. علاوه بر این، مطالعه ملامحمدآغبالغی (۱۴۰۲) تأیید کرده است که ضعف در مدیریت کلاس، موجب افزایش مشکلات انضباطی و کاهش بازده آموزشی می‌شود، که نشان‌دهنده اهمیت آموزش معلمان در این حوزه است. باین‌حال، پژوهش حاضر نسبت به مطالعات قبلی یک مزیت عمده دارد، و آن بررسی

هم‌زمان سه مؤلفه مختلف مدیریت کلاس است. بسیاری از مطالعات گذشته بیشتر بر مدیریت آموزش یا مدیریت رفتار تمرکز داشته‌اند، درحالی‌که این پژوهش نشان داد که مدیریت افراد نیز به‌عنوان یک عامل کلیدی در موفقیت کلاس‌های تربیتی باید مورد توجه قرار گیرد. بر اساس یافته‌های این پژوهش، برخی چالش‌های کلیدی در مسیر بهبود مدیریت کلاس معلمان پرورشی شناسایی شد که نیازمند توجه بیشتر است. نخست اینکه بسیاری از برنامه‌های آموزشی موجود، بر تدریس دروس رسمی تمرکز دارند و مهارت‌های لازم برای مدیریت کلاس‌های پرورشی را به‌طور خاص آموزش نمی‌دهند (Tamara et al., 2024). این امر موجب شده است که بسیاری از معلمان پرورشی فاقد آموزش‌های کافی در زمینه مهارت‌های بین‌فردی، مدیریت تعارضات، و ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان باشند. دوم، روش‌های سنتی مدیریت کلاس که در بسیاری از مدارس هنوز رایج است، پاسخگوی نیازهای دانش‌آموزان امروزی نیست و ممکن است در برخی موارد باعث کاهش انگیزه آن‌ها شود (غیاثوندیان و همکاران، ۱۳۹۶)؛ بنابراین، یکی از راهکارهای پیشنهادی این است که در کنار برگزاری کارگاه‌های آموزشی، معلمان به‌صورت عملی نیز در محیط‌های واقعی آموزش ببینند و از روش‌های جدید تدریس و فناوری‌های آموزشی بهره ببرند.

درمجموع، نتایج این پژوهش نشان داد که کارگاه آموزشی طراحی‌شده در حوزه فنون کلاس‌داری، تأثیر معناداری بر بهبود توانایی مدیریت کلاس در معلمان پرورشی دارد. این اثرگذاری نه‌تنها در مدیریت آموزش، بلکه در مؤلفه‌های مدیریت رفتار و مدیریت افراد نیز تأیید شد. مقدار اثر کلی (۰/۵۷۸) نشان‌دهنده اثربخشی قابل قبول این مداخله آموزشی است. با توجه به نقش چندبعدی معلمان پرورشی و پیچیدگی تعاملات در کلاس‌های تربیتی، یافته‌ها تأکید دارند که استفاده از کارگاه‌های هدفمند، روش‌های تعاملی، فناوری‌های آموزشی، و تمرین‌های عملی می‌تواند مهارت‌های موردنیاز این معلمان را به‌طور معناداری ارتقاء دهد؛ بنابراین، طراحی و اجرای دوره‌های مشابه در نظام آموزش و پرورش، به‌ویژه در آموزش‌های ضمن خدمت، توصیه می‌شود.

بااین‌حال، این پژوهش دارای محدودیت‌هایی نیز بود که باید در تفسیر نتایج در نظر گرفته شود. اولاً، جامعه آماری محدود به معلمان پرورشی مقطع متوسطه اول شهر بهار بود و تعمیم نتایج به دیگر شهرها یا مقاطع تحصیلی نیازمند احتیاط است. ثانیاً، به دلیل زمان‌بندی پژوهش، پیگیری طولانی‌مدت اثربخشی آموزش‌ها (Follow-up) امکان‌پذیر نبود و تنها از

پس‌آزمون بلافاصله پس از آموزش استفاده شد. ثالثاً، استفاده از پرسشنامه خودسنجی می‌تواند تحت تأثیر سوگیری پاسخ‌دهندگان قرار گیرد. بر این اساس، برای تحقیقات آینده پیشنهاد می‌شود: (۱) این کارگاه در مناطق جغرافیایی و مقاطع تحصیلی دیگر نیز اجرا شده و نتایج آن مقایسه شود؛ (۲) با استفاده از روش‌های ترکیبی و مشاهده مستقیم در کلاس، دقت سنجش تغییرات رفتاری افزایش یابد؛ (۳) مطالعات پیگیری‌دار با فاصله زمانی شش ماهه یا یک‌ساله انجام شود تا پایداری تأثیرات آموزش بررسی گردد؛ و (۴) بسته‌های آموزشی مبتنی بر فناوری، مانند آموزش‌های مجازی و تعاملی، طراحی و ارزیابی شوند تا دسترسی معلمان بیشتری به آموزش‌های تخصصی فراهم گردد.

تعارض منافع

این پژوهش تعارض منافع ندارد.

سپاسگزاری

از مسئولین اداره آموزش و پرورش شهرستان بهار در استان همدان، رئیس مرکز خدمات روان‌شناختی و مشاوره امید شهرستان بهار و معلمان پرورشی مدارس که نهایت همکاری را با محقق داشتند نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

منابع

- امین یزدی، سید امیر، و عالی، آمنه. (۱۳۸۷). بررسی تأثیر سبک‌های مدیریت کلاس بر رشد مهارت‌های فراشناختی دانش‌آموزان. *مطالعات تربیتی و روان‌شناسی*، ۹(۱)، ۷۳-۹۰.
- حسنی، مهدی، و حیدری، علیرضا. (۱۳۹۴). مدیریت کلاسی و بازشناسی انگیزشی کلاس درس. *همایش ملی آموزش ابتدایی*.
- خلخال، علی، سلیمان پور، جواد، و فردی، معصومه. (۱۳۸۹). ارائه مدلی جهت استقرار مدیریت کلاس درس سالم. *روانشناسی تربیتی*، ۱(۲)، ۶۰-۷۱.
- دهقانی‌زاده، محمدحسین، حسین‌چاری، مسعود، مرادی، مرتضی و سلیمانی خشاب، عباسعلی. (۱۳۹۳). سرزندگی تحصیلی و ادراک از الگوهای ارتباطات خانواده و ساختار کلاس؛ نقش واسطه‌ای ابعاد خودکارآمدی. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی*، ۱۰(۳۲)، ۳۰-۱.
- راه داری، فاطمه، و بذرافشان، فاطمه. (۱۴۰۲). نقش فناوری در مدیریت کلاس درس. *کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران*.
- صادقی، مهدی، بلوچی، یاسر، و بلوچی، محمد. (۱۴۰۲). تحلیل نقش معلم بر امور تربیتی و پرورشی دانش‌آموزان. در مجموعه مقالات دومین کنفرانس بین‌المللی مطالعات مدیریت، فرهنگ و هنر (صص ۳۱۲-۳۱۹).
- صفوی، امان اله. (۱۳۸۱). کلیات روش‌ها و فنون تدریس. *فن‌آوران روستا*، ۲(۵)، ۰-۰.
- طباطبایی‌راد، سیده سهیلا، نیک‌پی ایرج، قبادیان مسلم. (۱۴۰۳). ساخت و اعتباریابی پرسشنامه مدیریت کلاس دوره متوسطه (HSCMQ) *رویش روان‌شناسی*، ۱۳(۵): ۱۹۸-۱۹۰.
- عبدالمحمدی، منصوره، شفیعی، ناهید، اسمعیل‌زاده، زهره، سوسه‌بایی، پری، و فقیه‌آرام، بتول. (۱۴۰۳). طراحی الگوی مدیریت پرورشی مدیران مقطع ابتدایی. *رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۶۵، ۱۳۲-۱۱۷.
- عیسوندطاهری، محمد، موسوی، سید مهدی، خدادادی ارپناه، عرفان، و کیارثی بهداروند، ابوالفضل. (۱۴۰۲). نقش مربی امور تربیتی در پرورش و حرکت دانش‌آموزان به امور فرهنگی-مذهبی. در مجموعه مقالات هفتمین همایش ملی تحقیقات میان‌رشته‌ای در مدیریت و علوم انسانی (صص ۱۹۸۳-۱۹۸۸).
- غلامی، عادل، نامداری، یوسف، رحمانی، سیده زینب، و صفدری، سجاد. (۱۴۰۲). روش‌های مدیریت کلاس درس. *کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی*.

- غیاثوندیان، شهرزاد، ورعی، شکوه، یادگاری، محمدعلی، پوررحیمی، اکبر، و آقاجانلو، علی. (۱۳۹۶). مدیریت کلاس درس برای آموزش دانش‌جویان بی‌انگیزه. مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد، ۱۲(۱-۲)، ۱۳-۲۶.
- فلسفی‌طلب، سید حسن، زاهدی، فاطمه، و فرهادملاشاهی، مهدیه. (۱۴۰۳). بررسی تأثیرگذاری روش‌های عملیاتی (تدریس) در کیفیت آموزش رشته امور تربیتی و مشاوره. در مجموعه مقالات چهارمین کنفرانس بین‌المللی و هفتمین همایش ملی مدیریت، روان‌شناسی و علوم رفتاری (صص ۴۸۴-۴۹۸).
- فنون، زهرا. (۱۴۰۱). آسیب‌شناسی امور پرورشی. مطالعات روان‌شناسی و علوم تربیتی (مؤسسه آموزش عالی نگاره)، ۴۵، ۵۴۹-۵۵۹.
- محمدزاده، رضا. (۱۳۹۶). مدیریت کلاس درس، اصول روان‌شناختی و کاربردها. کنفرانس پژوهش‌های نوین ایران و جهان در روان‌شناسی و علوم تربیتی حقوق و علوم اجتماعی. محمودی مظفر، مجید. (۱۳۹۶). اثربخشی رویکرد تربیت اخلاقی خواجه‌نصیرالدین طوسی بر تغییر نگرش معلمان در فرایند تربیت اخلاقی دانش‌آموزان. فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، ۱۳ (۴۵)، ۱۶۲-۱۴۷.
- ملا محمدآغبالغی، محمدهادی، زینی، افشین، حسین پور، محمد، و بافکار، زهرا. (۱۴۰۲). مدیریت کلاس درس. کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران. منافی شرف‌آباد، کاظم، و زمانی، الهام. (۱۳۹۲). راهکارهای بهبودبخش مشارکت خانواده و مدرسه در امور آموزشی و پرورشی دانش‌آموزان. در کنگره پیشگامان پیشرفت بازیابی شده از <https://sid.ir/paper/864541/fa>
- ناطق، فائزه، معروفی، یحیی، و حیدری، شهریار. (۱۳۹۶). تبیین سطح مغفول برنامه درسی تجربه‌شده درس روش‌ها و فنون تدریس. پژوهش در برنامه‌ریزی درسی (دانش و پژوهش در علوم تربیتی-برنامه‌ریزی درسی)، ۱۴(۲۸ (پیاپی ۵۵)، ۳۹-۵۱.
- نعمانی، الناز، و رسولی، زهرا. (۱۴۰۲). معلم امور تربیتی و رشد انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان. در مجموعه مقالات شانزدهمین همایش ملی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران (صص ۱۰۴۹-۱۰۵۷).

References

- AbdolMohammadi, M., Shafiee, N., Esmaeilzadeh, Z., Sossahabi, P., & Faghih Aram, B. (2024). Designing a model of educational guidance management for elementary school principals. *New Approach in Educational Management*, 65, 117-132. [In Persian]

- Amiri Yazdi, S., & Aali, A. (2008). Investigating the impact of classroom management styles on the development of students' metacognitive skills. *Educational and Psychological Studies*, 9(1), 73-90. [In Persian]
- Attsaury, S., Hadiyanto, H., & Supian, S. (2024). Principal's Strategy to Improve Teachers Professional Competence. *Munaddhomah: Jurnal Manajemen Pendidikan Islam*, 5(1), Article 1. <https://doi.org/10.31538/munaddhomah.v5i1.775>.
- Baniassadi, T., Javanmard, Z., Zivari-Rahman, M., Shokouhi-Moqhaddam, S., & Adhami, M. (2015). Investigating the Relationship between Personality Traits and Self-Control and Nicotine Dependence Symptoms in Male Prisoners in Kerman, Iran. *Addiction & health*, 7(1-2), 82-86.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Dehghanizadeh, M., Hossienchari, M., Moradi, M. and Soleymani Khashab, A. (2014). Academic Buoyancy and Perception of Family Communication Patterns and Structure of Class: The Mediatory Role of Self-Efficacy Dimensions. *Educational Psychology*, 10(32), 1-30. [In Persian]
- Douglas, J., & Douglas, A. (2006). Evaluating Teaching Quality. *Quality in Higher Education*, 12(1), 3-13. <https://doi.org/10.1080/13538320600685024>.
- Eisavand-Taheri, M., Mousavi, S. M., Khodadadi Arpanah, E., & Kiyarasi Behdarvand, A. (2023). The role of educational counselors in guiding students toward cultural and religious activities. In *Proceedings of the 7th National Conference on Interdisciplinary Research in Management and Humanities* (pp. 1983-1988). [In Persian]
- Falsafi Talab, S., Zahedi, F., & Farhadmolashahi, M. (2024). The impact of operational (teaching) methods on the quality of education in the field of educational affairs and counseling. In *Proceedings of the 4th International and 7th National Conference on Management, Psychology and Behavioral Sciences* (pp. 484-498). [In Persian]
- Fonouni, Z. (2023). Pathology of educational affairs. *Journal of Psychology and Educational Sciences (Negareh Institute of Higher Education)*, 45, 549-559. [In Persian]
- Ghiasvandian, S., Varei, S., Yadegari, M. A., Pourrahimi, A., & Aghajanlou, A. (2017). Classroom management for teaching unmotivated students. *Center for Medical Education Studies and Development*, 12(1-2), 13-26. [In Persian]
- Gholami, A., Namdari, Y., Rahmani, S. Z., & Safdari, S. (2023). Classroom management methods. *International Conference on Psychology, Educational Sciences, and Lifestyle*. [In Persian]
- Gimbert, B. G., Miller, D., Herman, E., Breedlove, M., & Molina, C. E. (2023). Social Emotional Learning in Schools: The Importance of Educator Competence. *Journal of Research on Leadership Education*, 18(1), 3-39. <https://doi.org/10.1177/19427751211014920>.
- Hasani, M., & Heydari, A. (2015). Classroom management and motivational recognition in the classroom. *National Conference on Primary Education*. [In Persian]
- Khalakhali, A., Soleimanpour, J., & Fardi, M. (2010). Proposing a model for establishing healthy classroom management. *Educational Psychology*, 1(2), 60-71. [In Persian]
- Klassen, R. M., Perry, N. E., & Frenzel, A. C. (2013). Teachers' basic need satisfaction and emotional engagement: Implications for students' engagement. *Learning and Instruction*, 29, 78-88. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2013.04.002>

- Mahmoodi Mozafar, M. (2017). The Effectiveness of Moral Education Approach of Khwajah Nasiral-Din Tousi on Changing Teachers' Attitudes in the Process of Students' Moral Education. *Educational Psychology*, 13(45), 147-162. doi: 10.22054/jep.2017.8148 [In Persian]
- Malam Mohammad Aghbalaqi, M. H., Zini, A., Hossein Pour, M., & Bafkar, Z. (2023). Classroom management. *International Conference on Research in Management and Humanities in Iran*. [In Persian]
- Mallarangan, A. D. D., Rahman, A., Nur, S., Lathifah, Z. K., & Lubis, F. M. (2024). Analysis Of The Influence Of Continuous Training Development And Education On Professional Competence Of Teachers In Public Schools. *Journal on Education*, 6(2), Article 2. <https://doi.org/10.31004/joe.v6i2.5194>
- Martin, N. K., Baldwin, B., (2004), Perspectives Regarding Classroom Management Styles, ERIC Identifier: 393- 835.
- Martin, N. K., Shoho, A. & Yin, Z. (2003). Attitudes & Beliefs Regarding Classroom Management Styles: The Impact of Teacher Preparation vs. Experience. *Research in the Schools*, 10(2), 29-34.
- Mohammadzadeh, R. (2017). Classroom management: Psychological principles and applications. *Conference on Modern Research in Psychology and Educational Sciences, Law, and Social Sciences in Iran and the World*. [In Persian]
- Monafi Sharafabad, K., & Zamani, E. (2013). Strategies for improving family and school participation in students' educational and training affairs. In *Pioneers of Progress Congress*. Retrieved from <https://sid.ir/paper/864541/fa> [In Persian]
- Nateghi, F., Maroofi, Y., & Heydari, S. (2017). Clarifying the level of neglected curriculum experience in teaching methods and techniques. *Research in Curriculum Planning (Knowledge and Research in Educational Sciences-Curriculum Planning)*, 14(28 [Consecutive 55]), 39-51. [In Persian]
- Noamani, E., & Rasouli, Z. (2023). The role of educational affairs teachers in promoting students' academic motivation. In *Proceedings of the 16th National Conference on Research in Management and Humanities in Iran* (pp. 1049–1057). [In Persian]
- Rahdari, F., & Bezdarashan, F. (2023). The role of technology in classroom management. *International Conference on Research in Management and Humanities in Iran*. [In Persian]
- Sadeghi, M., Balouchi, Y., & Balouchi, M. (2023). An analysis of the teacher's role in students' educational and developmental affairs. In *Proceedings of the 2nd International Conference on Management, Culture and Art Studies* (pp. 312–319). [In Persian]
- Safavi, E. (2002). General principles of teaching methods and techniques. *Fanavaran Rosta*, 2(5), 0-0. [In Persian]
- Shokouhi Moghadam, S., Zivari Rahman, M., & Lesani, M. (2011). sports and mental health and happiness in high school students in kerman. *journal of health psychology*, 1(3), 61-80. sid. <https://sid.ir/paper/242664/en>
- Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2011). Teacher self-efficacy and teacher burnout: A study of relations. *Teaching and Teacher Education*, 27(3), 1051-1059. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.12.003>
- Tabatabaei Rad, S. S., Nikpay, I., & Ghodadian, M. (2024). Construction and validation of the Secondary School Classroom Management Questionnaire (HSCMQ). *Psychology Growth*, 13(5), 198- [In Persian]
- Tamara, Y., Hermansyah, H., & Marleni, M. (2024). Analysis of teacher professional competence in utilizing information and communication technology. *Esteem*

- Journal of English Education Study Programme*, 7(1), Article 1.
<https://doi.org/10.31851/esteem.v7i1.14095>
- Torsney, B. M., Patterson, T. J., & Eisman, J. I. (2024). Teacher Motivation Nuances: A Latent Profile Analysis of Personal Utility Value, Civic Mindedness, and Future Professional Development. *The Teacher Educator*, 59(1), 66–83.
<https://doi.org/10.1080/08878730.2023.2263854>
- Zivari Rahman, M., Salehi, K., Khodaie, E., Moghadamzadeh, A., & Hakimzadeh, R. (2022). Pathology of Scholastic Aptitude Search in Iran (Systematic Review of Literature in the Last Three Decades). *Educational Measurement and Evaluation Studies*, 12(39), 103–140.
<https://doi.org/10.22034/emes.2022.547411.2346>
- Zivari-Rahman, M., Ghanbari, S., & Shokouhi-Moghadam, S. (2021). Psychometric Properties of the Youth Pornography Addiction Screening Tool. *Addiction & health*, 13(4), 207–220. <https://doi.org/10.22122/ahj.v13i4.299>